

**МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ**

**Министерство образования и науки Республики Ингушетия**

**ГБОУ " СОШ №5 г. Сунжа"**

УТВЕРЖДЕНО

Директор ГБОУ «СОШ №5 г. Сунжа»

\_\_\_\_\_ Евкурова З.И.

Приказ №122 от «28» августа 2023 г.

**РАБОЧАЯ ПРОГРАММА**

**учебного предмета «Родная литература»**

**для обучающихся 3 класса**

**Сунжа, 2023**

### **Кхетора каьхат (пояснительная записка) 3 классе дешара урока**

Таханарча школан хьалхашка латт доккхий декхараш. Керттерча даькье уж да хьалкхувш йоаг1а т1ехье эздел долаш, г1улакхаца, нахаца товш, 1имерза, ший моттиг д1алаца ховш, Даьхе а, кьам а, дезал а лоарх1аш, шийна хьалхашка латта декхараш кхетадеш, цу хьаькьахьа кьахьегаш, дийша, 1илман лардаш 1омаяь, вахаре царех пайда эца ховш хьалкхейр.

Вахар дег1адоаг1а 1илма, техника, культура дег1адарца. Царга хьежжа хила беза дешархошта тахан беш бола хьехам. Школашка вахарцара бувзам ч1оаг1баро д1адех хьехархошкара дешархой теркам т1абахийта дезар – дукхаг1а долча даькье шоашка уйла яйтар, 1илман лардаш тохкаш болх байтар, 1омадаьчох вахаре пайда эца ховргдолаш.

Наьна мотт 1омабар, грамматика хар боккха лоарх1ам болаш да дешархой кхетам дег1абоалабара, х1ана аьлча, мотт 1омабарца кхетаю мета хозал, из б1аьхий хилар, кхыча кьамий мотт а дикаг1а кхетабу бераша, цар культура йовза а новкьостал ду. Дешархошта д1ахьехар хила деза уж кхетаргболаш, ц1енача, аттача меттала, 1омадаьчох ма хулла дукхаг1а дукхаг1а пайда эца йиш хургйолаш. Цудухьа наьна мотт хьехачо керттердар хьакьоастадеш, цунна теркам т1абохийташ, грамматически бокьонаш в1аши юсташ бе беза ший болх.

Наьна метта урокаш т1а дешархоша г1алг1ай метта грамматически лардаш 1омаю, кьамаьл шаьрдара балхаш а ду.

Пхелаг1ча классе доладу грамматически дакьа – морфологи 1омае, из болх д1ахьо ялхлаг1чеи ворх1лаг1чеи классашка. Из раздел я кьамаьла доакьоох кхетам луш, хьалха царех 1омадаьр к1оаргдеш, шердеш. Кьамаьла доакьош 1омадеш дешархошта ха деза предложенешта юкьера уж шеко йоацаш белгалдаха.

Дешархой кьамаьла культура лакхьари 1омадаьчун навькаш дег1айоалаяри хила деза х1ара урока. Из болх д1ахьо тайп-тайпара упражненеш кхоачашьярца. Упражненеша новкьостал ду 1омаь бокьонаш ч1оаг1ье, орфографически а пунктуационни говзал ч1оаг1ье, грамматически материал дикаг1а кхетае а, йоазонца цунах пайда эца а.

Говзамеча йоазонех пайда эцаш, дувзаденна кьамаьл шаьрдеш дешархой теркам т1абахийта беза хьехархочо сочиненеш, изложенеш язьйара,говзамеча текста тохам бе 1омабара.

Тайп-тайпарча дошлоргех пайда эца 1омаде деза хьехархочо бераш, шоаш бувцаш бола мотт б1аьхий, ира, говза, хоза бувцаргболаш, кьамаьл деча хана а йоазув деш а г1алаташ дергдоацаш. Х1ара уроках, кердачох хоам беш, хьалха 1омадаьр дагалувцийта деза дешархошка, кердачун хьалха 1омадаьчунца бувзам а беш.

Х1ара классе шу д1адодалуш а шу чакхдоалаш а хьалха 1омадаьр кердадаккха деза дешархошца, программаца белгалбаьккха дувзаденна кьамаьл шаьрдара болх бизза д1абахьа беза.

Г1алг1ай мотт хьехара г1улакх доагг1ача тайпара хьехархочо д1ахьой, дешархошта шоай наьна мотт безалургба, шоаш 1омабеча кхыча кьамий метай бокьонаш йовза атта хургда.



### *3 класе дешара урока календарни тематически план (68 с.)*

| №<br>арг<br>1. | Урока тема                                                                            | Сах<br>ьт. | Ха     |      |
|----------------|---------------------------------------------------------------------------------------|------------|--------|------|
|                |                                                                                       |            | лерх1а | йола |
|                | <b>І четверть</b><br><i>Ахкеи гуйреи</i>                                              |            |        |      |
| 1              | Яндиев Дж. «Дешархошка»                                                               | 1          |        |      |
| 2              | Муталиев Хь-Б. «Цхьоалаг1ча сентябре».                                                | 1          |        |      |
| 3              | Осмиев Хь. «Хьехархо».                                                                | 1          |        |      |
| 4              | Льянов М. «1арамхий йтсте».                                                           | 1          |        |      |
| 5              | Осмиев Хь. «Ахкан бийса», Гагиев Г. «Дог1а халхадувл», Ушинский К. «Маьлха з1анараш». | 1          |        |      |
| 6              | Боков А. «Хьунаг1а».                                                                  | 1          |        |      |
| 7              | Хамхоев А. «Гуйра», «Гуйра».                                                          | 1          |        |      |
| 8              | «Маькхах дола дош».                                                                   | 1          |        |      |
| 9              | Классал арахьа дешар. Оакхарех дола фаьлгаш.                                          | 1          |        |      |
| 10             | Осмиев Хь. «Ялата хам»,                                                               | 1          |        |      |
| 11             | Чахкиев С. «Са юрт».                                                                  | 1          |        |      |
|                | <i>1алам лорадар – Даьхе лораяр да.</i>                                               |            |        |      |

|    |                                                                               |   |  |  |
|----|-------------------------------------------------------------------------------|---|--|--|
|    |                                                                               |   |  |  |
| 12 | Пришвин М. «Дагадоагларех», Гагиев Г. «Га длаеглай Мусас».                    | 1 |  |  |
| 13 | Хашагульгов 1. «Лийга бийг».                                                  | 1 |  |  |
| 14 | Плиев М-С. «Дабра чов»,                                                       | 1 |  |  |
| 15 | Хашагульгов 1. «Лом».                                                         | 1 |  |  |
| 16 | Саракаев Хь. «Борзик».                                                        | 1 |  |  |
| 17 | Даурбеков Б. «Хъазилгаш лувца диск».                                          | 1 |  |  |
| 18 | Хашагульгов 1. «Сувсакъ», «Бларзадахка»                                       | 1 |  |  |
| 19 | <b>2 четверть</b><br>Классал арахъа дешар «Сагах, цун гоазалах дола фаьлгаш». | 1 |  |  |
|    | <b><i>Берий вахар</i></b>                                                     |   |  |  |
| 20 | Котиева Н. «Берашка», Солоухин В. «Вай берал».                                | 1 |  |  |
| 21 | Гагиев Г. «Эздел».                                                            | 1 |  |  |
| 22 | Осмиев Хь. «Длаяха ха», Костоев 1. «Харцой нийсхой».                          | 1 |  |  |
| 23 | Чантиев А. «Хлана вар Мурад гайгане».                                         | 1 |  |  |
| 24 | «Деналгулакхаца хъахьокх».                                                    | 1 |  |  |
| 25 | Гагиев Г. «Виза къонах».                                                      | 1 |  |  |
| 26 | Классал арахъа дешар. Сакъердаме муглараш.                                    | 1 |  |  |
| 27 | Чантиев А. «Дика оамал».                                                      | 1 |  |  |

|    |                                                                             |   |  |  |
|----|-----------------------------------------------------------------------------|---|--|--|
| 28 | Шади́ев С. «Бурдолг».                                                       | 1 |  |  |
|    | <i>1а.</i>                                                                  |   |  |  |
| 29 | Арчаков Т. «Бераш 1анна г1аддахад», Осмиев Хь. «Лоа делх»,                  | 1 |  |  |
| 30 | Ушинский К. «Биъ дагалоаттам».                                              | 1 |  |  |
| 31 | Фаьлг. «1ани ахкани хина кьовсам».                                          | 1 |  |  |
| 32 | Хашагульгов 1. «Керда шу», Арчаков Т. «1а».                                 | 1 |  |  |
|    | <i>III четверть.</i>                                                        |   |  |  |
| 33 | Костоев 1. «Берза 1азал».                                                   | 1 |  |  |
| 34 | Фаьлг «Хьуна оакхарий кьамаьлаш», Баратынский «1ан сурташ».                 | 1 |  |  |
| 35 | Классал арахаь дешар. Берех дола дувцараш.                                  | 1 |  |  |
|    | <i>Г1улакх, эдел – доттаг1ий ба.</i>                                        |   |  |  |
| 36 | Гагиев Г. «Виза к1ант», Сулаев М. «Ца вовза доттаг1а».                      | 1 |  |  |
| 37 | Гагиев Г. «Ахьмади Махьмади», Плиев М.-С. «Нийса язде 1омавелча».           | 1 |  |  |
| 38 | Костоев 1. «Даь хьехамаш», Озиев С. «Нахацара г1улакх».                     | 1 |  |  |
| 39 | Гагиев Г. «Мишта яа еза маькх».                                             | 1 |  |  |
|    | <i>Дай мехка яхь йола к1антий.</i>                                          |   |  |  |
| 40 | «Арг1а т1ехьашка хинна т1ом»,<br>Муталиев Хь. «1919 шу Экажкьонгий - Юрта». | 1 |  |  |
| 41 | Классал арахаь дешар. Даьхенах йола байташ.                                 | 1 |  |  |

|    |                                                                                        |   |  |  |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------|---|--|--|
| 42 | Зязиков Б. «Дего гешт дергдацар».                                                      | 1 |  |  |
| 43 | Шадиев С. «Кавказа турпал – Тутаева Аьсет».                                            | 1 |  |  |
| 44 | «Иштта тIом бора вежараша».                                                            | 1 |  |  |
| 45 | Шадиев С. «Осканов Суламбек – халкъа тешаме воI», «ЦIавенав тха лоалахо»<br>Арчаков С. | 1 |  |  |
|    | <b><i>Вай ноаноех лаьца.</i></b>                                                       |   |  |  |
| 46 | «Наьна кулг» шира дувцар, Мякиев А. «Наьна бийса».                                     | 1 |  |  |
|    | <b><i>БIаьсти.</i></b>                                                                 |   |  |  |
| 47 | Бианки В. «Март», «Оалхазараш цIадаьхкад».                                             | 1 |  |  |
| 48 | Шадиев С. «Ялат дIаде доладир», Осмиев Хь. «БIаьсти».                                  | 1 |  |  |
| 49 | Классал арахьа дешар. Оалхазараш дола фаьлгаш.                                         | 1 |  |  |
| 50 | Яндиев Дж. «Балха Iуйре», фаьлг «ДоттагIий».                                           | 1 |  |  |
| 51 | Фаьлг «Беши карти», Осмиев Хь. «ДогIа».                                                | 1 |  |  |
|    | <b><i>Халкъа багахбувцам.</i></b>                                                      |   |  |  |
| 52 | Мальсагов А. «Кицаш», «Мишта кхетаду вай кицаш».                                       | 1 |  |  |
| 53 | «Ховли-довзалеш», «Тхьуж - илли».                                                      | 1 |  |  |
|    | <b><i>IVчетверть</i></b>                                                               |   |  |  |
| 54 | Дахкильгов И. «Бийдолгаш».                                                             | 1 |  |  |
| 55 | Классал арахьа дешар. Iаламах дола дувцараш.                                           | 1 |  |  |
| 56 | Фаьлг «Къажкъайг».                                                                     | 1 |  |  |
| 57 | Фаьлг «Пхьагало паргIатдаьха оакхарий».                                                | 1 |  |  |

|          |                                                                           |   |  |  |
|----------|---------------------------------------------------------------------------|---|--|--|
| 58       | Фаьлг «Борзи 1аьхари».                                                    | 1 |  |  |
| 59<br>60 | Фаьлг «Газеи цун б1ийгии», «Хьаькьал теннад».<br>Фаьлг «Хьаькьал теннад». | 2 |  |  |
| 61       | Фаьлг «Са ги боаг1аргба хьо», «Мишта 1еxadaьд цогало оакхарий».           | 1 |  |  |
| 62       | Фаьлг «Борзи, цогали,пхьагали».                                           | 1 |  |  |
| 63       | Фаьлг «Котам».                                                            | 1 |  |  |
| 64       | Фаьлг «Дог – майра пхьагал».                                              | 1 |  |  |
| 65<br>66 | Фаьлг «Пхьиди дахкеи», «Борг1али цогали», «Хьунсаг».                      | 2 |  |  |
|          | <i><b>Шира дувцараи.</b></i>                                              |   |  |  |
| 67       | «Тускар ч1оаг1а делахь», «Ц1а дехад».                                     | 1 |  |  |
| 68-      | «Лом – лом да», «Гий», «Миста бод биача тоалургвар».                      | 1 |  |  |